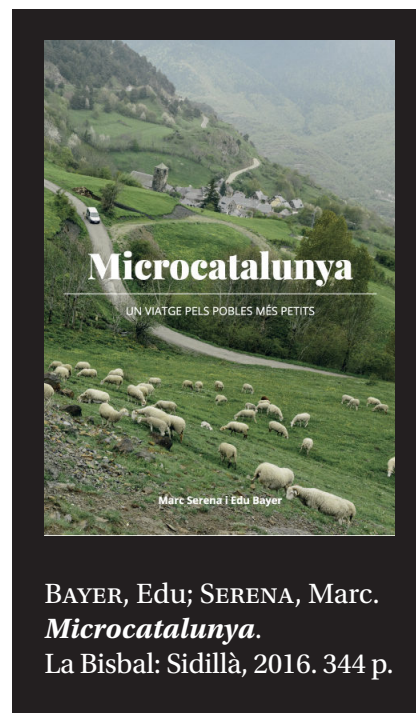

Petits universos

Text > TEIA BASTONS

«Les ciutats són un tros molt petit de l'univers. A la natura descobreixes que la vida és més àmplia. Hi ha gent que hi vol viure, però no desconnecta de les dinàmiques de la ciutat, vol continuar vivint amb una rapidesa que ens deshumanitza.» Aquesta frase, que diu una de les protagonistes del llibre *Microcatalunya*, és com una declaració de principis d'una obra que, com explica el subtítol, és un viatge pels pobles més petits del país. Però no s'ha de confondre amb un llibre de viatges. Sovint es parla dels micropobles catalans com a laboratoris de noves formes de vida. Però en el cas de *Microcatalunya*, seria més encertat dir que ens parla d'altres formes de vida. Unes formes de vida allunyades geogràficament i mentalment de les zones urbanes on vivim la major part de la població catalana. El periodista Marc Serena i el fotògraf Edu Bayer ens presenten paisatges i personatges que ens poden resultar allunyats de la nostra quotidianitat. En el cas dels paisatges, quan comences el viatge per Freginals, al sud, t'entren ganas d'apropar-t'hi per descobrir-los. Com

quan coneixem la història de l'Amanda i de la Pilar, que van escollir viure al mig de la natura a Capafons. Però no tardem gaire a adonar-nos que la vida en aquests pobles petits no és ni bucòlica ni més fàcil que la de la ciutat. Ho comprovem quan topem amb la duresa del rebuig que pateix la novvinguda Mercè per part dels veïns de Sant Llorenç de Tresfort, tots noms ficticis per poder explicar la història fil per randa. O quan ja a les comarques gironines coneixem en Marc, el pastor de Biure que es va passar quatre dies plorant d'impotència després de perdre cinc-centes ovelles en l'incendi que el 2012 va devastar l'Alt Empordà. Després de conèixer les històries i els espais on viuen els protagonistes de *Microcatalunya*, sí que ens queda una mica la sensació que descriu molt bé la Carme de Bellmunt de Priorat quan diu que «les ciutats viuen en una única estació on gairebé sempre fa el mateix temps i es menja la mateixa fruita». Però tothom ha de poder escollir l'entorn on vol viure en unes condicions adequades. Fins i tot en aquesta *Microcatalunya* que, tot i

que té poc pes demogràfic, ocupa una tercera part de la superfície del país. Aquest llibre ens ajuda a descobrir-ne els carrers i els habitants.

Una vida follament dedicada a la pintura

Text > ANTONI SANT

A la primera escena d'aquest llibre, biografia novel·lada del pintor Marian Llanera, ens trobem el jove protagonista de vint-i-dos anys, hereu de Can Llanera, de Lladó, aguantant el xàfec del seu avi Joaquim, a qui acaba de confessar que ho abandona tot per dedicar-se exclusivament a la pintura. Una «passió necessària», en paraules del seu amic Josep Pla, a la qual follament consagrarà en cos i ànima la seva vida. La primera part del llibre demostra el vast coneixement que té Joaquim Tremoleda, fill de Lladó i historiador de formació, de les estructures socials i econòmiques vigents a

l'inici del segle xx a la Garrotxa d'Empordà, un *genius loci* decidí en l'obra de l'artista. La branca de la família Vayreda de Lladó, amb la qual té un parentiu llunyà, introdueix el jove Marian a l'Escola d'Arts i Oficis d'Olot, on lu Pascual (a qui sempre va considerar el seu mestre), Xicu Vayreda i Enric Galwei li ensenyen els fonaments tècnics de l'ofici. Tanmateix, la seva vocació pictòrica queda definitivament refermada a Figueres, ciutat que el jove Marian freqüenta els dijous de mercat. En una ocasió s'arma de valor i ensenya uns olis al prestigiós galerista Puig Pujades, que l'endemà escriu un

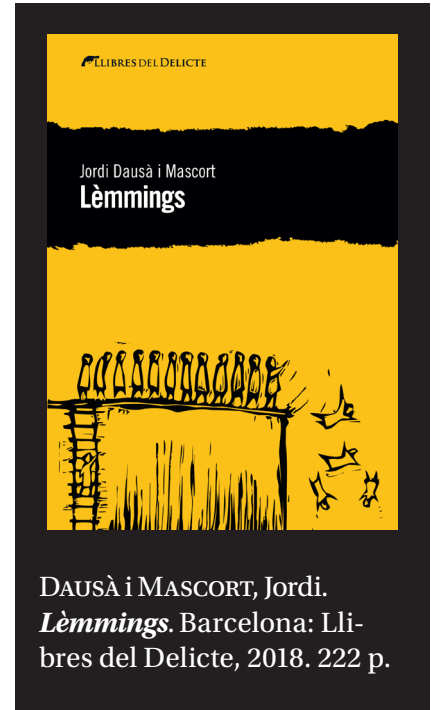
destacat a *L'Empordà Federal* amb el títol «El cas Llanera» i anuncia l'exposició dels quadres a la seva galeria amb paraules prou entusiastes: «Són l'afirmació qu'un nou artista ha eixit». Amb aquesta excepcional targeta de presentació se li obren de bat a bat les portes dels cercles artístics i intel·lectuals de Figueres, a partir de llavors la seva «ciutat prodigiosa», on va fer forta amistat amb Pla, que anys més tard li dedicà un dels seus *Homenots*. Llanera defensarà sempre la seva manera d'entendre la pintura davant de noucentistes i avantguardistes: «Mireu, jo només conec un país, un petit país

La recerca del dolor

Text > JOSEP PASTELLS

El mite dels lèmmings suïcides, popularitzat fa seixanta anys per una escena falsejada d'un documental de Disney en què desenes d'aquests petits rosegadors es llançaven al mar des d'un penya-segat, dona títol a la darrera novel·la de Jordi Dausà i Mascort (Cassà de la Selva, 1977) i n'és també una metàfora. A més de descobrir les implicacions del títol, qui es llegeixi *Lèmmings* constatarà el notable pas endavant de Dausà, que ja havia demostrat solvència a *Manual de supervivència*, *El gat de Schrödinger* i *Nits de matapobres*. Sense restar mèrits a les tres obres anteriors, qualsevol lector atent que les compari amb la quarta detectarà en aquesta última un engranatge narratiu més precís, una trama més sòlida i convincent. El boxejador tarambana (com s'autoba-teja ell mateix a la solapa del llibre) ha crescut en ambició literària. L'esforç estilístic exhibit a *Lèmmings*, la sobrietat de l'escriptura i la destresa per aconseguir que lector i protagonista resolguin alhora els enigmes plantejats són raons més que suficients per recomanar-ne la lectura.

Plantejar un inici tan engrescador com el d'aquesta novel·la (un home tatuat i malferit es desperta en una nau abandonada d'un polígon industrial; és al costat de dos cadàvers, un amb les butxaques plenes de bitllets, i no recorda res) és relativament senzill, però mantenir la coherència i la tensió durant més de dues-centes pàgines fins a arribar a un final reeixit només és a l'abast dels bons escriptors. Vegem alguns punts forts de la novel·la, amb uns quants exemples agafats quasi a l'atzar: les descripcions acurades del submon dels combats clandestins («la cella esquerra inflada com una mandarina i, a la boca, gust de metall rovellat»); l'exactitud en les dades («els vint-i-set ossos de la mà»); els aforismes ben trobats («La violència és patrimoni dels perdedors») i l'abundància de comentaris divertits («comparteixes carril amb cinquantins cigalopàusics que han trobat en el *running* una via d'escapament»). Tot plegat en ambients sòrdids i no tan sòrdids, en un microcosmos dausanià en què el lector es deixa seduir per la versemblança dels esdeveniments. La lluita

del protagonista per recuperar la identitat en un entorn ple de personatges amorals és l'eix central d'una trama que aprofundeix en les múltiples connotacions del dolor. I malgrat la ironia que representa dur tatuat a l'omòplat esquerre uns caràcters tailandesos que convoquen una sort que no ha tingut mai o quasi mai, el samurai català no defallirà fins a descobrir qui és.

que és el meu paisatge quotidià, que és Lladó, és Cabanelles i és la Mare de Déu del Mont. És una terra aspra i roja, solcada pel verd platejat de les oliveres [...] jo pinto "a la volea", tal com se'm presenta el paisatge davant dels ulls, és a dir, sense preparacions excessives, de manera espontània, presa al natural». En poc temps la seva obra va arribar a orelles dels principals galeristes de Barcelona, on va desembarcar amb exposicions individuals i col·lectives en què va compartir paret amb els pintors capdavaners de la seva generació, els Casas, Nonell, Utrillo... Però just quan el seu art arri-

bava a la maduresa, la salut el va abandonar. El tram final de la novel·la és un veritable descens de l'artista a l'infern: la seva lluita obsessiva contra el temps per acabar la seva darrera obra, *Les noces de Canà*, homenatge al seu estimat Veronese, s'entrecrua amb les malediccions d'un poble que no podia permetre que visqués carnalment amb les dues germanes d'Espinavessa que li havien fet de models, i la morbidesa d'una gelosia caïnita de la germana gran contra la petita, que sembla que no fou del tot aliena a la malaltia coronària que acabà matant el pintor als trenta-set anys.

